

ÜCRETİN YABANCI PARA BİRİMİ OLARAK KARARLAŞTIRILMASINA İLİŞKİN KOŞULLAR

1. KONUYLA İLGİLİ İŞ KANUNU VE BORÇLAR KANUNU DÜZENLEMELERİ

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 32 nci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca, "Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak kural olarak Türk parası ile ödenir.... Ücret yabancı para olarak kararlaştırılmış ise ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödeme yapılabilir."

4857 sayılı İş Kanunu'nun 32 nci maddesinin 2 nci fıkrasına göre, ücretin yabancı para olarak kararlaştırılması mümkün olmakla birlikte ücret ödemesi, ödeme günündeki rayice göre Türk parasıyla olacaktır.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 99 uncu maddesi ise "Ödeme-Ülke Parasıyla" başlığını taşımakta olup, "Konusu para olan borç ülke parasıyla ödenir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parasıyla da ödenebilir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiili ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parası ile ödenmesini isteyebilir." düzenlemesini içermektedir.

6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 99 uncu maddesi de ücretin taraflarca ülke parası dışında başka bir para birimiyle yapılmasının kararlaştırılabileceğini, ancak sözleşmede aynen veya bu anlama gelen ifade yoksa, ücretin ödeme günündeki rayiç üzerinden Türk parasıyla ödeneceğini öngörmüştür.

2. TÜRK PARASININ KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARAR UYARINCA YABANCI PARA BİRİMİYLE ÖDEME YAPILMASININ KARARLAŞTIRILMASINA YÖNELİK GETİRİLEN YASAK

4857 sayılı İş Kanunu ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca ücretin yabancı para olarak kararlaştırılması mümkün iken, 13.09.2018 tarihinde yürürlüğe giren Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile belirli sözleşmelerin yanı sıra **iş sözleşmelerinde de ücret ve eklerinin (sözleşme bedellerinin) yabancı para birimiyle kararlaştırılmasına ilişkin olarak bazı yasak ve sınırlamalar getirilmiştir.**

1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'a dayanılarak yürürlüğe konulan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 12.09.2018 tarih ve 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 1989 tarihli ve 32 sayılı Kararın "Döviz" başlığını taşıyan 4 maddesine g bendi ve bunun yanında geçici 8 inci madde eklenmiştir.

Bu düzenlemeyle, 32 sayılı Kararın "Döviz" başlıklı 4 üncü maddesine eklenen g bendine göre, **"Türkiye'de yerleşik kişilerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, kendi aralarındaki menkul ve gayrimenkul alım satım, taşıt ve finansal kiralama dâhil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz."**

32 sayılı Karara eklenen Geçici Madde 8 inci madde uyarınca ise, "Bu Kararın 4 üncü maddesinin (g) bendinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde, söz konusu bentte belirtilen ve daha önce akdedilmiş yürürlükteki sözleşmelerdeki döviz cinsinden kararlaştırılmış bulunan bedeller, Bakanlıkça belirlenen haller dışında; Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenir."

Söz konusu kararın hükümleri Hazine ve Maliye Bakanlığınca yürütülecektir.

Ayrıca Kararda, dövizle kararlaştırma yasağının yürürlüğe girdiği 13.09.2018 tarihinden itibaren 30 gün içinde daha önce yapılmış ve yürürlükteki belirli sözleşmelerdeki döviz cinsinden kararlaştırılmış bulunan bedellerin, Türk parası olarak taraflarca yeniden belirleneceği öngörülmüştür.

Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 12.09.2018 tarihli ve 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile; Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen haller dışında, **Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında yapacakları iş sözleşmelerinde ücret ve eklerinin döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmayacağı düzenlenmiştir.**

Kararda döviz cinsinden veya dövize endeksli kararlaştırma yapılması yasaklanan sözleşmeler arasında "iş, hizmet" sözleşmeleri de sayılmıştır.

Gerek iş sözleşmesi gerek Karar kapsamındaki diğer sözleşmeler açısından Karar ile yasaklanan husus, sözleşme bedeli ve sözleşmeden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaktır.¹

Bu Kararın ters anlamından (mefhumu muhalifinden) çıkan sonuç ise; iş sözleşmesinin taraflarından birinin Türkiye'de yerleşik olmaması durumunda sözleşme bedeli yabancı para üzerinden kararlaştırılabilecektir. Türkiye'de yerleşik olmayanlar için konuyla ilgili bir yasak bulunmamaktadır.²

¹ Ercüment Özkaraca, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın İş Sözleşmelerinde Uygulama Alanı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırma Dergisi Cilt 25, Sayı I, sayfa 197

² Ömer Ekmekçi, Esra Yiğit, Bireysel İş Hukuku Dersleri, Oniki Levha Yayınları, 3. baskı, sayfa 290, Ercüment Özkaraca, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın İş Sözleşmelerinde Uygulama Alanı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırma Dergisi Cilt 25, Sayı I, sayfa 199

Kararın 2/1-b maddesinde Türkiye’de yerleşik kişi, “Yurtdışında işçi, serbest meslek ve müstakil iş sahibi Türk vatandaşları dahil Türkiye’de kanuni yerleşim yeri bulunan gerçek ve tüzel kişiler” olarak tanımlanmıştır.³

Kararın 4 üncü maddesinin g bendinde yer alan sözleşme bedeli kavramı her türlü ücreti ifade etmektedir. ⁴

Bunun yanında iş sözleşmesinden kaynaklanan örneğin eğitim gideri, cezai şart, ikale bedeli gibi tüm parasal yükümlülükler de bu kapsamdadır. ⁵

Geçici olarak yurtdışına gönderilen işçinin yol parası, harcırah benzeri nitelikteki yurtdışındaki gider ve harcamalarını karşılamak amacıyla yapılan ödemeler yasak kapsamında değerlendirmek mümkün değildir. Zira işçi bu harcamaları zaten yabancı para üzerinden yapmaktadır.⁶

Kararın 8 inci maddesinin 23 üncü bendi uyarınca, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışındaki; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilir. Ancak sözleşmenin yurt dışında ifa edilmesi durumunda bu fıkra hükmü uygulanmaz.

Yabancı para kararlaştırma yasağının olup olmadığı iş sözleşmesinin tarafına göre belirlenir. İşçi alt işveren ilişkisi veya geçici iş ilişkisi çerçevesinde bir başka işverenin işyerinde çalışsa dahi iş sözleşmesinde yabancı para kararlaştırılıp kararlaştırılmayacağı fiilen çalıştığı yerdeki duruma göre değil kendi işverenine göre belirlenecektir.⁷

Öğretide, Karar ve Tebliğ hükümleri ile temel bir ilkeye istisna getirilerek sözleşme serbestisinin kısıtlandığı, yasaklamalar getirildiği, bu nedenle bu hükümlerin dar yorumlanması gerektiği belirtilmektedir.

“Ücretin Türk parası ile (örneğin 10.000 TL olarak) belirlendiği bir durumda herhangi bir aydaki ücret ödemesinin tarafların mutabakatı ile örneğimizde 10.000 TL’nin o anki yabancı para karşılığı olarak fiilen ödenmesi Karar kapsamında yasaklanan bir husus değildir. Gerçekten hüküm aynen ve sadece, “... sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak *kararlaştırılmaz.*” şeklindedir. Düzenlemenin lafzı bu sonucu gerektirmekte olup, aksinin amaçlanması durumunda bunun açıkça belirtilmesi gerekir.”⁸

³ Türk Medeni Kanunu 19 uncu maddesine göre bir kimsenin sürekli kalma niyeti ile oturduğu yer ikametgahı/yerleşim yeridir. Bir kimsenin aynı anda birden fazla yerleşim yeri olamaz. Tüzel kişiler bakımından yerleşim yeri ise Türk Medeni Kanunu’nun 51 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, kuruluş belgesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça işlerin yönetildiği yer tüzel kişinin yerleşim yeridir.

⁴ Ercüment Özkaraca, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın İş Sözleşmelerinde Uygulama Alanı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırma Dergisi Cilt 25, Sayı I, sayfa 195

⁵ Ömer Ekmekçi, Esra Yiğit, Bireysel İş Hukuku Dersleri, Onki Levha Yayınları, 3. baskı, sayfa 290

⁶ A.g.e. sayfa 290

⁷ A.g.e. sayfa 292

⁸ A.g.m. sayfa 197

3. YABANCI PARA BİRİMİYLE ÖDEME YAPILMASININ KARARLAŞTIRILMASINA YÖNELİK GETİRİLEN YASAĞIN İSTİSNALARI

Hazine ve Maliye Bakanlığının çıkardığı 16.11.2018 tarih ve 2018-32/52 sayılı Tebliğle iş sözleşmesine dayanan ücret ve benzeri ödemelerin yabancı parayla yapılmasının kararlaştırılmasını yasağının istisnaları belirlenmiştir.

Türk Parası Kıymeti Koruma Hakkında Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğin 8 inci maddesi uyarınca,

- a) Türkiye’de yerleşik kişiler arasında akdedilmekle birlikte yurt dışında ifa edilecek iş sözleşmelerinde,
- b) Gemi adamlarıyla yapılan iş sözleşmelerinde,
- c) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin taraf olduğu iş sözleşmelerinde,
- d) Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu iş sözleşmelerinde,
- e) Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu iş sözleşmelerinde,
- f) Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketlerin işveren olarak taraf olduğu iş sözleşmelerinde,
- g) Serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin işveren olarak taraf olduğu iş sözleşmelerinde.

Sözleşme bedeli yabancı para olarak kararlaştırılabilecektir.

4. SONUÇ

4857 sayılı İş Kanunu ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda ücretin yabancı para olarak kararlaştırılmasına ilişkin düzenlemeler yer almasına karşın, 13.09.2018 tarihinde yürürlüğe giren Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile belirli sözleşmelerin yanı sıra iş sözleşmelerinde de ücret ve eklerinin yabancı para birimiyle kararlaştırılmasına ilişkin olarak bazı yasak ve sınırlamalar getirilmiştir.

Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 12.09.2018 tarihli ve 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile; Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen haller dışında, **Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında yapacakları iş sözleşmelerinde ücret ve eklerinin döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmayacağı düzenlenmiştir.**

Gerek iş sözleşmesi gerek Karar kapsamındaki diğer sözleşmeler açısından Karar ile yasaklanan husus, sözleşme bedeli ve sözleşmeden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaktır

Türkiye’de yerleşik olmayanlar için konuyla ilgili bir yasa bulunmamaktadır.

İş sözleşmesinin hizmet akdinin taraflarından birinin Türkiye’de yerleşik olmaması durumunda ise sözleşme bedeli yabancı para üzerinden kararlaştırılabilecektir.

Kararın 2/1-b maddesinde Türkiye’de yerleşik kişi ise, “Yurtdışında işçi, serbest meslek ve müstakil iş sahibi Türk vatandaşları dahil Türkiye’de kanuni yerleşim yeri bulunan gerçek ve tüzel kişiler” olarak tanımlanmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığının çıkardığı 16.11.2018 tarih ve 2018-32/52 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğin 8 inci maddesinde ise iş sözleşmesine/hizmet akdine dayanan sözleşme bedellerinin (ücret ve benzeri ödemelerin) yabancı para ile yapılmasının kararlaştırılması yasağının istisnaları yer almaktadır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK İŞ HUKUKU EKİBİ

